

नेपाल सरकार
शिक्षक सेवा आयोग
माध्यमिक शिक्षकको खुला प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम, २०७५

खण्ड ख : विषय - कार्यालय सञ्चालन र लेखा

अङ्क : ६०

१ कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान

- १.१ कार्यालय सञ्चालन र व्यवस्थापनको परिचय, कार्यहरू, कार्यालय कार्यस्थल, फाइलिङ, अनुक्रमणिका, अभिलेख व्यवस्थापन, पत्र व्यवहार, कार्यालय मेसिन तथा संयन्त्र, फर्निचर, सञ्चार, विद्युतीय सञ्चार, हुलाक ।
- १.२ कार्यालय कार्य विधिसम्बन्धी विषय वस्तुको ज्ञान
- १.३ नगद तथा बैङ्किङ कारोबारहरूको अभिलेख व्यवस्थापन,
- १.४ सभा, गोष्ठी र बैठकको परिचय, प्रकारहरू र सञ्चालनसम्बन्धी विषय वस्तुको ज्ञान

२ लेखाशास्त्र सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान र सिप

- २.१ लेखापालन र लेखा शास्त्रको परिचय, उद्देश्यहरू, कार्यहरू, लेखा शास्त्रका आधारभूत अवधारणाहरू, लेखा शास्त्रको प्रकृया/चक्र, दोहोरो लेखा प्रणाली अन्तर्गत डेबिट र क्रेडिट गर्ने नियमहरू, लेखा अभिलेखन, सहायक खाताहरू, खातामा प्रविष्टी, सानो नगदी कोषको प्रयोग, सन्तुलन परीक्षण र अन्तिम खाता तथा हिसाब र लेखात्मक गल्तीहरू
- २.२ लेखा शास्त्रका किसिमहरू : वित्तीय लेखा विधि, लागत लेखा विधि र व्यवस्थापकीय लेखा विधिका परिभाषा, उद्देश्य, महत्त्व, सिमाहरू र तिनीहरू विचको भिन्नता
- २.३ आय विवरणका किसिमहरू, परिवर्तनशील लागत विधि र स्थिर लागत विधिको परिभाषा, महत्त्व यी दुई लागत विधिहरूविचका नाफा तथा नोक्सानमा फरक हुनुका कारणहरू
- २.४ वित्तीय लेखा शास्त्र, लागत लेखा शास्त्र, व्यवस्थापकीय लेखा शास्त्रको परिचय, उद्देश्य, महत्त्व, सिमाहरू, लागतको वर्गीकरण : कार्य, व्यवहार र तत्त्वका आधार
- २.५ सुरक्षित कोष तथा सञ्चित कोषको व्यवस्थाको परिचय, उद्देश्यहरू, प्रकारहरू, यिनीहरूको लेखा शास्त्रीय व्यवहार
- २.६ गैर व्यवसायिक संस्थाको अवधारणा, प्राप्ती र भुक्तानी खाताहरू, आय र व्यय खाता, प्राप्ती/भुक्तानी खाता र आय/व्यय खाताविच भिन्नता
- २.७ पूँजीगत तथा आयगत आम्दानीहरूको अवधारणा, फरक, पूँजीगत तथा आयगत खर्चहरू, नाफा/नोक्सान
- २.८ मौज्जात/सामग्री व्यवस्थापन र यसका तरिका

३ . नेपालको सरकारी सेस्ता प्रणाली सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान

- ३.१ नेपालमा सरकारी सेस्ताको ऐतिहासिक विकासक्रम, नयाँ सेस्ता प्रणालीको परिचय, विशेषताहरू र उद्देश्यहरू, सरकारी खर्च रकमको वर्गीकरण ।
- ३.२ महालेखा परीक्षकको कार्यालय, महालेखा नियन्त्रण कार्यालय र कोष तथा लेखा नियन्त्रणको कार्यालयको परिचय र काम, कर्तव्य र अधिकारहरू ।
- ३.३ गोश्वरा भौचर, बैङ्क नगदी किताब, बजेट हिसाब, सन्तुलन परीक्षण, नाफा नोक्सान खाता, वासलात, मास्केवारी निर्माण र प्रयोग
- ३.४ लेखापरीक्षणको परिचय, उद्देश्यहरू, महत्त्व, गल्ती र छलकपटका किसिमहरू, लेखा परीक्षणका किमिमहरू, लेखा परीक्षको योजनाको सामान्य ज्ञान, रलेखा परीक्षण प्रतिवेदनका किसिमहरू

४. व्यवस्थापनसम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान

- ४.१ व्यवस्थापनको परिभाषा, विशेषता, महत्त्व, सिद्धान्तहरू र व्यवस्थापनका कार्यहरूको परिभाषा, महत्त्व र फाइदा तथा वेफाइदाहरू
- ४.२ व्यवस्थापनका योजना, सङ्गठन, कर्मचारी व्यवस्थापन, निर्देशन, नेतृत्व, समन्वय र नियन्त्रण परिचय, महत्त्व रयी कार्यहरू बीच अन्तर सम्बन्ध
- ४.३ मानव संसाधन व्यवस्थापनको परिभाषा, उद्देश्यहरू, मानव संसाधनका कार्यहरू, जनशक्ति विकास र तालिमको धारणा, महत्त्व र उद्देश्यहरू
- ४.४ उत्प्रेरणाको धारणा, किसिमहरू, महत्त्व, उत्प्रेरणाका सिद्धान्तहरू : मास्लोका शृङ्खलाबद्ध आवश्यकता सिद्धान्त, हर्जबर्गको दुई तत्त्वहरूको सिद्धान्त, प्राप्तिको सिद्धान्त, समताको सिद्धान्त, कर्मचारीको कार्य दक्षताको सामान्य ज्ञान
- ४.५ कार्य सन्तुष्टी, कार्य सन्तुष्टी निर्धारणका तत्त्वहरू, सिद्धान्तहरू, कार्य सन्तुष्टी र उत्पादकत्व, कार्य सन्तुष्टी, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन र पुरस्कार व्यवस्थापन

५. वित्तीय व्यवस्थापन, बजेट र लागत सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान

- ५.१ वित्तीय व्यवस्थापनको परिचय, यसको विकास र क्षेत्र, पूँजीको लगानी मूल्याङ्कन र यसका तरिकाहरू
- ५.२ बजेट : परिभाषा, कार्यका आधारमा वर्गीकरण, बजेटको महत्त्व र उद्देश्य, बजेटका प्रकारहरू, स्थीर बजेट र परिवर्तनीय बजेटबिच भिन्नता, पूँजीगत बजेटको धारणा, महत्त्व, लगानी प्रस्तावको वर्गीकरण, लगानी निर्णयका लागि मूल्याङ्कन विधिहरूको फाइदा तथा वेफाइदाहरू
- ५.३ लागत वर्गीकरण : कार्य व्यवहार र तत्त्वका आधारमा वर्गीकरण, अप्रत्यक्ष खर्चहरूको परिभाषा र परम्परागत लागत विधि र कार्यमा आधारित लागत विधिबाट अप्रत्यक्ष लागत विधिको बाडफाँड र यी दुई विधिबिचका भिन्नताहरू
- ५.४ लागत लाभ विश्लेषण, सिमान्त लागत र break even analysis

६. व्यवसाय र कर प्रणाली सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान

- ६.१ व्यवसायसम्बन्धी विषय वस्तुको ज्ञान
- ६.२ व्यवसायको अवधारणा, व्यवसायको क्षेत्र, व्यवसायिक सङ्गठनको स्वरूपहरू : एकलौटी व्यवसायिक सङ्गठन, साभेदारी व्यवसाय, संयुक्त पूँजी कम्पनी, सहकारी सङ्गठन, सार्वजनिक संस्थान, बहुराष्ट्रिय निगम ।
- ६.३ व्यवसाय र यसको वातावरण : व्यवसायको धारणा तथा विशेषता, व्यवसायको उद्देश्य, व्यावसायिक नैतिकता, व्यवसायमा सामाजिक उत्तरदायित्व, व्यवसायमा सामाजिक लेखा परीक्षणको आवश्यकता, महत्त्व र यसका विशेषताहरू ।
- ६.४ करको परिभाषा, महत्त्व, करका सिद्धान्तहरू, करको वर्गीकरण, करको उद्देश्यहरू
- ६.५ नेपालमा कर प्रणालीको ऐतिहासिक विकासक्रम, आयकर ऐन २०५८ का विशेषताहरू, आयकर ऐन २०५८ मा भएका करसम्बन्धी दण्ड सजायसम्बन्धी व्यवस्था, कर निर्धारणका विधि र प्रक्रियाहरू, वीजकको परिचय, महत्त्व र प्रकार,
- ६.६ मूल्य अभिवृद्धि करको परिचय, विशेषताहरू, मूल्य अभिवृद्धिकरका निर्देशक सिद्धान्तहरू, नेपालमा मूल्य अभिवृद्धिकर

७. वित्तीय संस्थाहरु सम्बन्धी ज्ञान

- ७.१ बैङ्क, बिमा, कर्मचारी सञ्चय कोष, नागरिक लगानी कोष, वित्तीय सहकारी संस्थाहरु, सहकारी संस्थाहरुको परिचय, स्थापना, उद्देश्यहरु तथा कार्यहरु
- ७.२ व्यापार : स्वदेशी व्यापार र विदेशी व्यापारको परिचय, सञ्चालन विधि, विश्व व्यापार सङ्गठन, दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र व्यापार क्षेत्र, BIMSTEC, BIPPA को परिचय र उद्देश्यहरु
- ७.३ बैङ्क आदेशको हस्तान्तरण, बैङ्क आदेश पत्रको अनादर हुने कारणहरु
- ७.४ भुक्तानीका साधनहरु : प्रतित पत्र, चेक, ए.टी.एम. कार्ड, बैङ्क ड्राफ्ट इलेक्ट्रोनिक ट्रान्सफर, हुन्डी, मोबाइल एप्लिकेसनबाट बैङ्किङ्ग कारोबार र वित्तीय संस्थासम्बन्धी विषय वस्तुको ज्ञान र शिक्षण सिप
- ७.५ पूँजी बजार र धितोपत्र विनिमय

विषयगत परीक्षाको प्रश्न योजना (Specification Grid)

एकाइ	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	विषयगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार
२	लेखाशास्त्र सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान र सिप	१० X १	१०
३	नेपालको सरकारी सेस्ता प्रणाली सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान	१० X १	१०
१	कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान	१० X १	१०
४	व्यवस्थापनसम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान		
५	वित्तीय व्यवस्थापन, बजेट र लागत सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान	१० X १	१०
६	व्यवसाय र कर प्रणाली सम्बन्धी विषयवस्तुको ज्ञान	१० X १	१०
७	वित्तीय संस्थाहरु सम्बन्धी ज्ञान	१० X १	१०
	जम्मा	१० X ६	६०

समाप्त